

Εὐχόμεθα ὥστε ὁ Κ. Βρετὸς, συμπληρὼν ἀπ' ἐνὸς τὴν δευτέραν ταύτην ἐκδοσιν τοῦ ἔργου του, νὰ ἐξακολουθήσῃ ἀπ' ἐτέρου τὰς ἐρεῖνας του, ἵνα καταστήσῃ τὸν κατάλογον αὐτοῦ ἥσον ἐνδέχεται τελειότερον.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΑΙΡΕΣΕΩΝ ΑΥΤΗΣ.

Κατὰ τὸ Γαλλικὸν τοῦ Le Sage.

— ο —

Παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησιν ἡ φιλοσοφία ἐσημεινε τὴν ἀγάπην πρὸς σπουδῆς καὶ τὴν ἐρευναν τῆς σοφίας, καὶ διηρεῖτο εἰς δύο μεγάλους κλάδους, οἵτινες ἦσαν, α'. ἡ σπουδὴ τῆς φύσεως, ἥτις ἀνυψώνει καὶ ἐξευγενίζει τὴν ψυχὴν, καὶ β'. ἡ σπουδὴ τῆς ἠθικῆς, ἥτις ἐμπνέει τὴν ἀρετὴν, καὶ ὁδηγεῖ τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν ἀληθὴ εὐδαιμονίαν. Ἄνδρες σοφοὶ διαγράψαν διαφόρους ὁδοὺς, φερούσας πρὸς τὴν σοφίαν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν· ἀλλ' ἐκ πάντων ἐξυμνήθησαν πολυάριθμοι αἵρεσεις, καὶ οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἀπεγνώρισαν δύο κυριωτέρας σχολὰς, τὴν Ἰωνικὴν καὶ τὴν Ἰταλικήν, ὑποδιαιρουμένας καὶ πρῦτας, καὶ παραγαγούσας τὰς αἵρεσεις αἵτινες ἦσαν, ἡ Ἀκαδημαϊκὴ, ἡ Περιπατητικὴ, ἡ Κυνικὴ, ἡ Στωϊκὴ καὶ ἡ Πυθαγορικὴ, ἐξ ἧς παρήχθησαν ἡ τοῦ Πλάτωνος, ἡ τοῦ Δημοκρίτου, ἡ τῶν Ηυρρώνιστῶν, ἡ Σκεπτικῶν καὶ ἡ Ἐπικουρικῶν.

Ἡ Ἰωνικὴ Σχολὴ συνέστη ὑπὸ τοῦ Μιλήσιου Θάλητος περὶ τὸ 580 ἔτος π. Χ. διακρίθεισα διὰ τὸ ἐρῶν καὶ ὑγιὲς περὶ τὰς κρίσεις, καὶ διαδοῦσα τὰς θετικωτέρας ἰδέας περὶ τοῦ Θείου ὄντος καὶ τὰς καθαρωτέρας ἀρχὰς τῆς ἠθικῆς. Ὁ Θάλης ἠρώσθη τὰς ἀρχὰς τῆς φιλοσοφίας αὐτοῦ ἐκ τῆς Αἰγύπτου. Ἀπὸ δὲ τῆς Σχολῆς αὐτοῦ ἐξῆλθεν ὁ φιλόσοφος Ἀναξαγόρας ὁ διδάσκαλος τοῦ Περικλέους καὶ πλείστοι ἄλλοι, ὧν κορυφαῖος ἦν ὁ Σωκράτης, ὅστις ἐ χρημάτισεν τὸ λαμπρότατον ἐγκαλλώπισμα τῆς Ἰωνικῆς σχολῆς, καὶ ὃν τὸ ἐν Δελφοῖς Μαντεῖον ἐκήρυξε διὰ τὴν σοφίαν καὶ ἀρετὴν αὐτοῦ, σοφώτατον πάντων ἀνθρώπων. Ὁ Σωκράτης ἔθεσε τὰς πρώτας βάσεις ἠθικῆς ἀληθείας, ἐδίδασκεν ἀληθείας ἀναντιρρήτους, ἐπίστευεν εἰς ἓν Ἀνώτατον Ὄν, ὡς ποιητὴν καὶ διευθυντὴν τοῦ παντός, καὶ ἐδόξαζε τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς. Ὁ Ἀντισθένης, ὁ Ἀλκιβιάδης καὶ ὁ Ξενοφὼν ἦσαν μαθηταὶ τοῦ Σωκράτους, ἀλλὰ περικληστότατος πάντων ἀνεδείχθη ὁ μεγαλοφυὴς Πλάτων, ὅστις, χρηματίσας ἀρχηγὸς τῆς Ἀκαδημαϊκῆς αἵρέσεως, καὶ συγγράψας πολλὰ διαλογικῶς, ὧν λαμπρότατα κρίνονται

ἡ Ἀπολογία τοῦ Σωκράτους, αἱ Πολιτεῖαι καὶ ὁ Φαῖδων ἡ περὶ Ἀθανασίας. Ὁ ἐξοχώτερος τῶν πολυάριθμων μαθητῶν τοῦ Πλάτωνος ἦν ὁ Ἀριστοτέλης, ὅστις ἐ χρημάτισεν ἀρχηγὸς τῆς Περιπατητικῆς αἵρέσεως, (ὀνομαθείσης οὕτως ἐκ τοῦ περιπάτου,) καὶ ἀφῆκε πολλὰ καὶ διάφορα συγγράμματα, Λογικὰ, Ῥητορικὰ, Ποιητικὰ καὶ Ἠθικὰ, ὧν ἡ ποιικιλία ἐκπλήττει πάντα, συλλογιζόμενον πῶς ἡδυνήθη νὰ συγγράψῃ, περὶ τῶν αὐτῶν ὁ μεγαλόνους ἐκεῖνος ἀνὴρ. Ὁ Ἀριστοτέλης ἐ χρημάτισεν καὶ διδάσκαλος τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, διὸ καὶ ὁ Πλάτων ἐκάλεσε αὐτὸν «Ψυχὴν τοῦ Σχολείου του.» Ὁ Ἀντισθένης ὑπῆρξεν ὁ ἀρχηγὸς τῆς ἡσυχῆς αἵρέσεως, δι' ἧς ἐτίθετο ἡ εὐδαιμονία εἰς τὴν ἀρετὴν, καὶ ἡ ἀρετὴ εἰς τὴν καταρρόνησιν τοῦ πλούτου καὶ τῶν ἡδονῶν τοῦ βίου· ὁ δὲ μαθητὴς αὐτοῦ Θεοφάνης προήγαγε τὰς ὡχρὰς τῆς αἵρέσεως ταύτης τοσοῦτον ἐπὶ τὸ κυνικώτερον, ὥστε αὐτὸς μὲν ἐκλήθη καὶ ἐφύρετο ὡς μανικὸς, λησμονῶν πάντα εὐπρέπειαν διὰ τὴν προσωπεύην ἀνεξαρτησίαν, ἡ δὲ παρ' αὐτοῦ προσδευσμένη αἵρεσις, ὁ Κυνισμός, ἐδυσφημίσθη καὶ διεβλήθη ὡς ἀναίδημα. Ὁ Ζήνων ἀκολουθῶν ἀφαιρέσας πάσας τὰς κακίας τῆς αἵρέσεως ταύτης, ἐδίδασκεν αὐτὴν εἰς τὴν ἐν Ἀθήναις Περικλῆν Στωάν, ἀπ' ἧς ἐκλήθη Στωϊκὴ αἵρεσις, καὶ κατέστη ἐπιτηδεῖα ἵνα ἀληθῶς ἐξευγενίζῃ τὸν ἄνθρωπον. Καὶ τῶν αὐτῶν ὁ ἀληθὴς Στωϊκός, ἐξ ἰδίας θελήσεως ἠρμώμενος, ἀκολουθεῖ τὴν ἀρετὴν, καὶ πράττει αὐτοπροαίρετως τὸ ἀγαθόν· μένει ἀπερίδωτος εἰς τὴν ἡδονὴν καὶ εἰς τὴν λύπην, φεύγει τοὺς ἀνθρώπους καὶ τοὺς ἐπαίνους, καὶ ὑπομένει τὰς ἐπὶ γῆς δυστυχίας καὶ εὐτυχίας μετὰ τῆς αὐτῆς ἀταραξίας τῆς ψυχῆς. Εἰρημικός, δίκαιος καὶ ἐγκρατὴς αὐτοῦ πάντοτε μετὰ σταθερότητος μεταχειρίζεται τὸ λογικόν καὶ τὰς ἰδίας αὐτοῦ δυνάμεις, ἵνα ἡ ψυχὴ αὐτοῦ διατηρῇ ἀπαρρησῶτον τὴν ἀπόλυτον ἐξουσίαν ἐκείνην, ἣν ἡ ἀκέρατος αὐτῇ οὐσία ἔπρεπε νὰ ἔχῃ ἐπὶ τοῦ φθαρτοῦ σκηνώματος· καὶ οὕτως ὁ ἀληθὴς Στωϊκὸς ἄνθρωπος καθίσταται ἡ ἐμπρεστέρα εἰκὼν τοῦ Θεοῦ ὄντος, καὶ εἶναι τέλειος σοφός, ὅστις ποτὲ ἴσως δὲν ὑπῆρξε πραγματικῶς ἐπὶ τῆς γῆς. Ἐκ τῶν προσδευσάντων τὰς ἀρχὰς τῆς Στωϊκῆς φιλοσοφίας ἀρχαίων ἀνδρῶν, διακρίθησαν ἐξαιρέτως ἐπ' ἀρετῇ ὁ Τραϊανὸς καὶ ὁ Μάρκος Αὐρηλῖος· ὅπαδοι δὲ τῆς φιλοσοφίας ταύτης ἔπρεπε νὰ ὦσιν ἅπαντες οἱ βασιλεῖς καὶ οἱ ἀρχόντες τῶν λαῶν.

Ἡ Ἰταλικὴ σχολὴ συνέστη ὑπὸ τοῦ Πυθαγόρου περὶ τὸ 500 ἔτος π. Χ. καὶ χαρακτηρίζεται διὰ τῆς πλείον ἀτάκτου πλὴν λαμπροτέρας φαντασίας· ἐξ αὐτῆς ἐγεννήθη ἡ διδασκαλία τῶν ἁρμονικῶν καὶ τῶν ἀναλογικῶν, καὶ εἰς αὐτὴν χρεωστοῦνται τὰ παραλογώτερα σοφίσματα καὶ ἡ μᾶλλον ἀφηρημένη μεταφυσικὴ. Ὁ Πυθαγόρας ἐμνήθη τὰ τῆς φιλοσοφίας αὐτοῦ ἐν Αἰγύπτῳ καὶ ἐν Ἰνδίας, καὶ ἐπανέλθων εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ, τὴν Σάμν, δὲν ὑπέφερε βλέπων αὐτὴν τυραννομένην διὸ καὶ μετώκησεν εἰς Ἰταλίαν, ὅπου καταρθώσας ἵνα πολλοὶ δυνάσται προσβύωσι τὰ τῆς φιλοσοφίας αὐτοῦ, κατέστησεν αὐτονόμους πολλὰς Ἰταλιώτιδας πόλεις, καὶ εἰσήγαγ

γε νόμους σωτηριαδικάτους. Ἡ Μιτεμύγωσις ἦν τὸ κυριώτερον καὶ ἐπιστημώτερον δόγμα τοῦ φιλοσόφου τούτου. Μύσται δὲ τῆς διδασκαλίας τοῦ Πυθαγόρου καὶ μαθηταὶ αὐτοῦ διάσημοι ἦσαν οἱ Νομόβηται Ζάλευκος, Χαρώνδας καὶ Ἐμπεδοκλῆς, οἱ Μεταφυσικοὶ Ξενοφάνης Παρμενίδης καὶ Ζήνων, καὶ οἱ Φυσικοὶ Λεύκιππος, Φιλόλαος καὶ Πρωτογόρας. Ἡ Πυθαγόρειος αὐτῇ αἵρεσις ἐγέννησε τέσσαρας ἄλλας, αἵτινες εἰσὶ περίεργοι διὰ τὸ παράδοξον μᾶλλον τῶν ἀρχῶν αὐτῶν ἢ διὰ τὸ ὁρθόν καὶ ὠφέλιμον. Αὗται δὲ ἦσαν, α). ἡ τοῦ Πρακλείτου, ὅστις ἐκλαίε πάντοτε καὶ διὰ πᾶν πρᾶγμα, χαρακτηρίζων οὕτω τὴν μισανθρωπίαν. β). ἡ τοῦ Δημοκρίτου, ἀρχηγοῦ τῆς Ἐλεατικῆς αἵρέσεως, ὅστις ἀπεναντίας ἐγέλα δι' ὅλα ἐν γένει τὰ πράγματα, καὶ ὠνομάσθη διὰ τοῦτο Γελασίνος. γ). ὁ φιλόσοφος οὗτος ἐξώριζε πᾶσαν μέριμναν, ἐδίδασκε τὴν ἀδιαφορίαν, ἐδόξαζεν ὅτι ἡ διαφορά μεταξὺ ἀρετῆς καὶ κακίας ἦτο μόνον ἡ διάφορος περὶ τούτων γνώμη· ἐπίστευε τὸν μετὰ τοῦ σώματος ἀφανισμόν τῆς ψυχῆς, καὶ δὲν ἠθέλε νὰ γνωρίζῃ ὑπέρτατον Δημιουργόν, δεχόμενος ἀντ' αὐτοῦ τὸ σύστημα τῶν ἀτόμων, ἅτινα διὰ τῆς εἰς αὐτὸ συνδρομῆς των συνέθεσαν τὸν ὁργανισμόν τοῦ παντός· διίσχυριζέτο δὲ προσέτι ὅτι ὅλα τὰ πράγματα εἰσὶν ἀκαταλήπτα καὶ ὅτι οὐδὲ αὐτὸς ἐαυτὸν ἐγίνωσκεν. δ). ἡ τοῦ Πυρρόντος, ὀνομασθεῖσα αἵρεσις τῶν Πυρρόντιων ἢ Σκεπτικῶν, οἵτινες ἀμφιβάλλον περὶ πάντος πράγματος· διότι δι' ὅλα ἐν γένει τὰ πράγματα εὗρισκον λόγους δυναμένους ἵνα βεβαιώσωσιν ἢ ἵνα ἀρνώνται αὐτά. ε). ἡ τοῦ Ἐπικουρίου, ἡ κληθεῖσα αἵρεσις, ἥς ἡ βᾶσις εὐρίσκειται εἰς τὰ δόγματα τοῦ Δημοκρίτου. Ἐδίδασκε δὲ αὐτῇ τὸ σύστημα τῶν ἀτόμων, δὲν ἐπίστευεν ὅτι τὸ θεῖον ἀναμιγνύεται εἰς τὰ τοῦ κόσμου τούτου, καὶ ἔθετε τὴν εὐδαιμονίαν ἢ τὸ ἀκρον ἀγαθὸν εἰς τὴν ἡδονήν. Διςχυρισθήσαν πολλοὶ ὅτι ὁ Ἐπικουρος ἐνόεε τὴν ἡδονὴν τῆς ψυχῆς, καὶ ὅτι ὠμίλει περὶ τῶν ἡδονικῶν ἐκείνων αἰσθημάτων, ἅτινα πηγάζουσιν ἀπὸ τῆς πράξεως τῆς ἀρετῆς, καὶ εἰσὶν ἡ γλυκυτέρα ἀνταμοιβὴ τῶν ἀγαθῶν πράξεων. Ἀλλ' ὅπως καὶ ἐν ἡ, οἱ μαθηταὶ τοῦ Ἐπικουρίου, ἐκκολουθῶντες τὰς φυσικὰς κλίσεις καὶ ἀποπτύοντες τὸν ῥησικευτικὸν χαλινὸν καὶ τὸν φόβον τοῦ θεοῦ, ἐγνώριζον μόνον τὴν διὰ τῶν αἰσθήσεων ἡδονήν· διὸ ὁ μὲν διδάσκαλος αὐτῶν ἐδυσφημισθῇ, ἡ δὲ διδασκαλία ἐκείνου ἐξέλιπεν.

Ἐκ ταύτων καταδεικνύεται, ὅτι ἡ φιλοσοφία δὲν ἐγεννήθη ἐν Ἑλλάδι, ἀλλ' ὅτι αἱ πρώται ἰδέαι αὐτῆς ἐλήφθησαν ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου καὶ τῶν Ἰνδιῶν. Ὁ δὲ χαρακτὴρ τῶν Ἑλλήνων καὶ αἱ ἀρχαὶ τοῦ πολιτισμοῦ αὐτοῦ δὲν ἐπέτρεπεν ἵνα μὴν μεταξὺ αὐτῶν ἡ φιλοσοφία μυστικὴ ἐπιστήμη, καὶ παρὰ τοῖς ἐν Αἰγύπτῳ ἱερεῖσι καὶ τοῖς γυμνασασισταῖς τῶν Ἰνδιῶν, ἀλλ' ἐδιδάσκετο δημοσίως. Τὸ δὲ φύσει εὐστροφον πνεῦμα τῶν Ἑλλήνων ὑποδιήρξατο τὴν φιλοσοφίαν εἰς πλῆθος αἱρέσεων, ἐξ ὧν ἐκάστη εὗρε πολλοὺς θιασώτας. Ἐν Ἑλλάδι ἡ φιλοσοφία κατέστη σπουδασμα καὶ ἐντρυφήμα τῶν εὐφροεντάτων,

περὶνουστάτων καὶ μεγαλεπήβολων ἀνδρῶν τῆς ἀρχαιότητος, καὶ ἐγένετο μὲν οὕτω πρόξενος μεγάλων προσόδων, ἀλλ' ὑπῆρξε συνάμα πηγὴ καὶ παραίτης παρεκτροπῶν τερατωδιστάτων, ὅπερ ἐστὶ λυπηρὸν μὲν, πλὴν ἀφρευκτὸν ἐπακολούθημα τῆς ἀτελείας τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ ἀρχαία φιλοσοφία, λέγει τις τῶν νεωτέρων ἱστορικῶν, δεικνύει ἡμῖν τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος τὴν ἀδυναμίαν· διότι οἱ μεγάλοι αὐτῆς διδάσκαλοι ἀντὶ πείρας καὶ παρατηρήσεως, ἤρκουντο συντάσσοντες θεωρίας, αἵτινες, μὴ ἔχουσαι βάσιν τὴν ἀλήθειαν, ἐπύγχιζον τὸν νοῦν, καὶ ἐκώλυον ἐπίσης τῆς ὁρθῆς ἠθικῆς καὶ τῆς ὠφελίμου μαθήσεως τὴν πρόοδον.

Πολυτίμη Κουσκοῦρη.

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ.

(Συνέχεια. Ἰδε φυλλίδ. ΡΕ').

ΕΛΙΥ.

Κάτω ἴστατε πέντε βρύσας καὶ ἑστὸ κρᾶθ' νερὸ καὶ ποτίζετε
Ὁ Γιάννης ἐπιλαμάνει τὸ Ἀνδριανόπουλο, καὶ οὕτως νὰ πᾶ
Καμμένη καὶ σπαρμένη καὶ ἀειγνώριτος.
Τούρην τὸν τραγουδᾷ καὶ Ρωμὴν τὸν κλαῖν.
Κ' ἀπράθυνα καίτοι τὰ μυσολογούν.
Γιάννη μ', δὲν ἔχεις μᾶνα, μᾶνα καὶ ἀδελφῇ
Καὶ μὴ καλὴ γυναῖκα νὰ σε κλαῖη κ' αὐτῇ.
Τὸ πῶς εἶν' ἔχω μᾶνα, μᾶνα καὶ ἀδελφῇ
Καὶ μὴ καλὴ γυναῖκα νὰ με κλαῖη κ' αὐτῇ.
Ἐγὼ μὲ ὁ Γιάννης ὁ ἀνδριανόμηνος, τὸ Ἀνδριανόπουλο,
Ἰδοὺ τρέμει ὁ κόσμος ὅλος καὶ ὅλα τὰ χωριά
Καὶ τρέμουν τρεῖς πατάδες ποῦ πελέμαται

ΕΛΙΥ.

Τρεῖς πουλάκια κίθονται ἑστὸν Ἀλόνω, ἱστῇ ῥάχη.
Τὸ νὰ τραῖε τὰ Νεφέρα, τ' ἄλλο τὴν μέση Μάνη,
Τὸ τρίτο τὸ καλὴτερο μυσολογῇ καὶ λέγει·
Ὁ Γιάννης τί νὰ ῥίξωκε ὁ γιὸς τοῦ παπα Ἀνδρία;
Οὐδὲ στή Μάνη φάνηκε, οὐδὲ στὸ ῥημὸ Θιάκη,
Μὰ οὐδὲ στῆς Πλάρας τὰ χωριά ποῦ τὸ ἔχει ἀρματωλίκι,
Γάχα νὰ μὴν περπάτησα καὶ γὰρ αὐτὸν τὸν τόπο.
Τὰ παλληκάρια μου μπροστὰ μ' ἔχοντα μὲ τρέντα
Καὶ τώρα πᾶω μοναχὸς καὶ πᾶω νὰ με κρεμάσουν;
Ἀρβῆς γιὰ φηλὰ βανὰ καὶ γαρτλοὶ μου κάμποι.
Ἀρβῆς γιὰ τῆς Βλαχισσοῦ καὶ γιὰ τῆς Βλαχοπολλάς,
Βουτούλας μὲ τὰ κρυὰ νερά νὰ μὴ κρουσταλισθῇτε
Καὶ γὰρ θὰ πάω νὰ κρεμασθῶ.
Ἐγὼ μὲ ὁ Γιάννης ὁ ἐσκουστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Παπα Ἀνδρία,
Μὲν μὲ ξέρει ὅλος, ὁ Μωριάς μὲ ξέρει ἡ μέση Μάνη,
Μὲ ξέρουν καὶ τὰ Τρίκελλα ποῦ τόχα ἀρματωλίκι.

ΕΛΙΥ.

Νὰ μὲν μὴ πατρὸς ἐρδὶκα ὅσα πλάγια τοῦ Πετρίλου,
Νὰ σκάνομαι πὸ τὸ ταχὺ δουὲ ὥραις νὰ ξεμερώσω.